

nämns inte, t ex skiftarbete och lösningsmedel.

Kapitlet som handlar om psykosociala faktorer är en kunnig, teoretisk genomgång av några av de viktigaste faktorerna i arbetslivet. Jag saknar dock en konkret beskrivning av hur problemet ska hanteras ute på arbetsplatserna, t ex hur ska företagshälsovården »mätastress och arbetsklimat.

Enstaka felaktigheter hittades vid genomläsning av boken. En methods reliabilitet sägs vara i vilken utsträckning metoden mäter det den är avsedd att mäta. Var det inte validitet som avsågs?

Välkommen lärobok

Sammanfattningsvis är denna bok ett välkommet bidrag som lärobok inom området yrkes- och miljömedicin. Många kapitel kan mycket väl passa i undervisningen av blivande läkare och inom annan folkhälsoutbildning.

Folkhälsoarbete börjar med barnen

Hälsa på lika villkor – nationella mål för folkhälsan. SOU 2000:91. 251 sidor. Stockholm: Folkhälsokommittén, 2000. ISBN 91-38-21310-9.

Cristina Lundqvist-Persson. **The newborn infant, capable and vulnerable – an interactional perspective.** Doktorsavhandling. Lund: Psykologiska institutionen, Lunds universitet, 2000. ISBN 91-628-43796.

Recensenter: Berit Lagerheim, överläkare, Neuropsykiatriska enheten, Astrid Lindgrens barnsjukhus, Stockholm; samt Solvig Ekblad, leg psykolog, enhetschef, Institutet för psykosocial medicin, docent och adjungerad universitetslektor i transkulturell psykologi, Sektionen för psykiatri, Neurotec, Karolinska institutet/Huddinge Universitetssjukhus.

II Den nationella folkhälsokommittén har avgivit sitt slutbetänkande »Hälsa på lika villkor – nationella mål för folkhälsan«, SOU 2000:91. Under arbetets gång har kommittén givit ut 19 olika rapporter med kunskapsbakgrund, två delbetänkanden och tio debattskrifter, vilkas innehåll delvis nått allmän kännedom genom massmedier, inte minst underlaget till ett lagförslag om tobaksfria restauranger.

Dokument med visioner

Denna sammanfattning är värd att läsa som ett dokument med visioner och

målsättningar för det svenska samhället och den miljö vi skapar för oss och våra barn.

En viktig utgångspunkt är visionen att alla människor ska ha likvärdiga möjligheter att förverkliga sina strävanden, och förslag läggs fram enligt sex övergripande riktlinjer som syftar till att förbygga olika former av ohälsa:

1. Stärka det sociala kapitalet, både den gemenskap som finns mellan medborgarna i närmiljön och de villkor som främjar ett solidariskt samhälle.
2. Utveckla goda uppväxtvillkor. Hälsan grundläggs under barndomen. För att alla barn och ungdomar skall få likvärdiga uppväxtvillkor är det viktigt att samhället stödjer föräldraskapet och det sociala nätverket runt barnet.
3. Förbättra villkoren i arbetslivet. En förutsättning för hälsa är det goda arbetslivet med hög sysselsättning, en god psykisk och fysisk arbetsmiljö och bekämpande av utslagning och diskriminering.
4. Skapa en god fysisk miljö. En ren och giftfri miljö är nödvändig för en god hälsa.
5. Stimulera hälsobefrämjande levnadsvanor genom att påverka individen till att göra bra val. Vissa restriktioner måste finnas beträffande alkohol och tobak.
6. Utveckla god infrastruktur för hälsofrågor. Staten, landstingen och kommunerna och särskilt hälso- och sjukvården har ansvar för att utveckla det hälsobefrämjande arbetet.

En strimma av hopp

Under det senaste årtiondets strävanden att rätta upp den svenska ekonomin har vi sett en så gigantisk nedrustning av stödjande samhällsstrukturer, av sjukvård, skola och barnomsorg att de värderingar som lyser igenom dessa sex grundläggande riktlinjer för folkhälsoarbetet i förstone nästan låter gammaldags, som en genklang från en tid då det svenska solidariska folkhemmet byggdes upp.

Ändå är det intressant och välkommet att man åter börjar tala om värderingar av annat slag än de ekonomiska som grund för samhällsbyggnad, en strimma av hopp i en stressad sjukvårdsvardag.

Förslag om ny folkhälsolag

Kommittén ger motiveringar till lagförslag om en ny folkhälsolag samt förändringar i Socialtjänstlagen och Tobakslagen. Till en del grundas utredningen på aktuella forskningsresultat, i andra fall efterlyses ytterligare forskning.

Trygga uppväxtvillkor en målsättning

Människors fysiska och psykiska hälsa grundläggs i barndomen konstateras det,

liksom att en trygg anknytning mellan barnet och föräldrarna påverkar den psykiska hälsan. Nära hälften av ohälsan hos barn kan härledas från familjens levnadsomständigheter, och det är även av betydelse om förskola och skola är hälsobefrämjande eller ej.

I detta perspektiv är det särskilt intressant att lyfta fram leg psykolog Cristina Lundqvist-Perssons nyligen försvarade doktorsavhandling »The newborn infant, capable and vulnerable – an interactional perspective«.

Studie av det nyfödda barnet

Hon har studerat det nyfödda barnet och samspelet med modern, bl a genom att utvärdera mognaden i barnets nappsugande och förmåga till självreglering. Hon har utgått från Brazeltons tidskrävande bedömningsskala för nyfödda och har sedan konstruerat en förenklad skala för bedömning av självreglering hos spädbarn med vilken hon försökt att identifiera riskbarn. I uppföljning med testning vid 2 års ålder har resultaten kontrollerats, och skalan har befunnits användbar. Bland annat har hon jämfört en grupp prematura barn med fullgångna. Hon har visat att brister hos det nyfödda barnet eller hos det prematura barnet vid beräknad födelsetid kan förutsäga brister i den emotionella, sociala och kognitiva utvecklingen vid 2 års ålder.

Insatser i mödra- och barnhälsovården

Dessa forskningsresultat ger implikationer för riktade satsningar i det kliniska och förebyggande arbetet i förlossningsvård liksom i mödra- och barnhälsovård. Det finns behov av kompletterande utbildningsinsatser för personal och kanske ändrade BB-rutiner liksom behov av utbildnings- och stödinsatser till vissa föräldrar. Numera, när BB-visiteten är förkortad till minsta möjliga och enbart utgår från de medicinska förhållandena, är det viktigt att påpeka att även psykologiska aspekter är av betydelse för barnets framtida hälsa.

Barn i invandrarfamiljer t ex kan tänkas vara en utsatt grupp, eftersom språksvårigheter, kulturella skillnader och sociala faktorer kan påverka mödra- och barnhälsovård och förlossningsvård. Andra risker för barnen kan vara genetiska faktorer, moderns allmänna tillstånd, kostvanor, användning av tobak, alkohol och droger och andra livsstilsfaktorer.

Riktat stöd redan till nyfödda

Om vi ska leva upp till Folkhälsokommitténs målsättningar beträffande barns uppväxtvillkor är det alltså viktigt att uppmärksamma riskerna och ge riktat stöd där det behövs redan då barnen är nyfödda. •